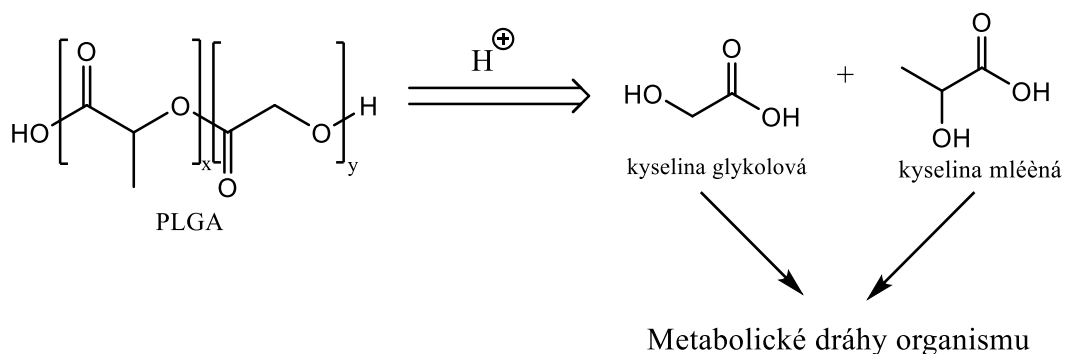

(PLGA). Reakcí těchto kyselin vznikají lineární řetězce polymeru, z kterých lze reakcí s vícesytnými alkoholy získat polymery větvené. Větvené polymery mají oproti lineárním nižší viskozitu a kontinuálnější průběh degradace, které lze využít při uvolňování inkorporovaného léčiva. Dalšími molekulami vhodnými pro přípravu nanočástic mohou být například poly(kaprolakton) nebo poly(alkylkyanoakrylát), také to mohou být polysacharidy, algináty nebo chitosan.^{13 14}

Nejvíce používané jsou polymléčná kyselina a poly(laktidy-co-glykolidy). Jsou to lineární alifatické polyestery, které jsou relativně hydrofobní. Při srovnání PLA a PLGA je PLA více hydrofobní než kopolymer PLGA.¹⁵

PLGA je pro použití vhodná také z důvodu, že se v organismu rozkládá hydrolyzou na monomery, ze kterých dále vzniká kyselina mléčná a glykolová, kdy obě tyto kyseliny jsou endogenní a tedy snadno metabolizovatelné v Krebsově cyklu (viz obrázek 7). Částice se nikde v organismu nekumulují. Polymery, které se komerčně využívají, je možné získat v několika možných molekulových hmotnostech a uspořádání polymeru v řetězci. PLGA je specifikovaná pomocí čísla, které udává procento jednotlivých zastoupených monomerů v polymeru.^{14 16}

Obrázek 1: rozklad polymeru PLGA v organismu

Další možností pro přípravu nanočástic je Poly(ϵ -kaprolakton) (PCL), je to také polyester, který je syntetizovaný polymerací z ϵ -kaprolaktonu, otevřením jeho kruhu za současné katalýzy. V organismu je hydrolyzován, toho se využívá i v procesu uvolňování léčiva, které se při rozkladu polymeru uvolňuje do okolí. Hydrolyzován je v několika stupních až na

polymeru, které se od sebe liší poměrem jednotlivých monomerů. V práci byl použit polymer PLGA 5/5 (polymer složený z 50 % kyseliny mléčné a 50 % kyseliny glykolové).⁹

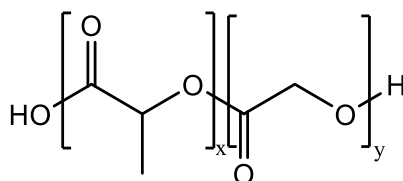
$M_w = 2400 \text{ g/mol}$

$PDI = 1,41$

Polymer A2 je kopolymer PLGA a kyseliny polyakrylové, která zde byla použita jako větvicí složka v 2% koncentraci.

$M_w = 14\,400 \text{ g/mol}$

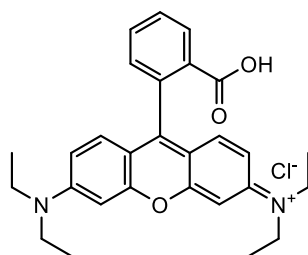
$PDI = 1,67$

Obrázek 2: polymer PLGA

2.1.4 Rhodamin B

Rhodamin je krystalická látka zelené barvy krystalů nebo červeno-fialový prášek. Používá se hlavně jako barvivo, je také účinným chelátorem kovů. Je dobře rozpustný ve vodě, jeho roztoky jsou silně fluorescenční. Díky těmto vlastnostem se používá jako fluorochrom v histologii, ve fluorescenční mikroskopii a průtokové cytometrii. Také jako stopovací barvivo pro laserové určení rychlosti proudění a směru proudění vody.^{36 37}

Obrázek 3: vzorec Rhodamin B

2.3.3 Vznik emulze

Emulze byla tvořena sonifikací ultrazvukovou vysokofrekvenční sondou po dobu 1 minuty při výkonu 100 % za současného chlazení ledem. Emulze vznikala vždy z 1 ml vnitřní organické fáze (2.3.2.), ke které bylo přidáno 0,25 mg Rhodaminu B k enkapsulaci a z 5 ml vnější vodné fáze (2.3.1). Bylo zkoušeno několik způsobů sonifikace do optimalizace podmínek (viz 3.1.1). Po sonifikaci došlo k odpaření organického rozpouštědla, za stálého míchání na magnetické míchače, čímž vznikla suspenze nanočástic. Odpařování trvalo cca 75 min.

2.3.4 Měření parametrů částic

Po odpaření rozpouštědla byl připraven vzorek pro měření velikosti částic a zeta potenciálu částic. Vzorek se připravoval ze 100 µl vzniklé suspenze a 4 ml vody. Vzorek byl měřen na Zetasizer ZS 90.

2.3.5 Parametry EE, RY, DL

Po změření velikosti, polydisperzity (PDI) a zeta potenciálu byla suspenze nanočástic rozdělena na 4 x 2ml do mikrozkušavek a byla zcentrifugována. Centrifugace byla prováděna po dobu 3 x 15 minut na 7200g/10000 RPM, vždy mezi jednotlivými cykly byl odebrán supernatant a byly přidány 2 ml vody k rozdispergování sedimentu. Po třetím cyklu byl odebrán supernatant a přidán 1 ml acetonitrilu k rozpuštění polymeru. Následně byla u vzorku měřena absorbance při 556 nm proti acetonitrilu a vypočítána koncentrace Rhodaminu B ve vzorku z kalibrační křivky. (viz 2.3.6)

Po měření absorbance byl celý vzorek získaný rozpuštěním centrifugovaného sedimentu vysušen v sušárně při 60°C a následně byla lahvička zvážena pro zjištění hmotnosti využitého polymeru. Ze získaných hodnot byly podle následujících vzorců vypočítány parametry EE, DL, RY.

EE (encapsulation effectivity) enkapsulační efektivita, jaké množství Rhodaminu B bylo enkapsulováno ve vzniklých částicích.

$$EE(\%) = \frac{m(RhB \text{ experimentální})}{m(RhB \text{ navážka})} * 100$$

DL (drug loading) jakou část nanočástice zaujímal navázaný Rhodamin B.

$$DL(\%) = \frac{m(RhB \text{ experimentálně})}{m(po \text{ vysušení vzorku POLYMER} + RHODAMIN B)} * 100$$

RY (recovery yield) výtěžnost polymeru, kolik bylo využito polymeru na vznik nanočástic.

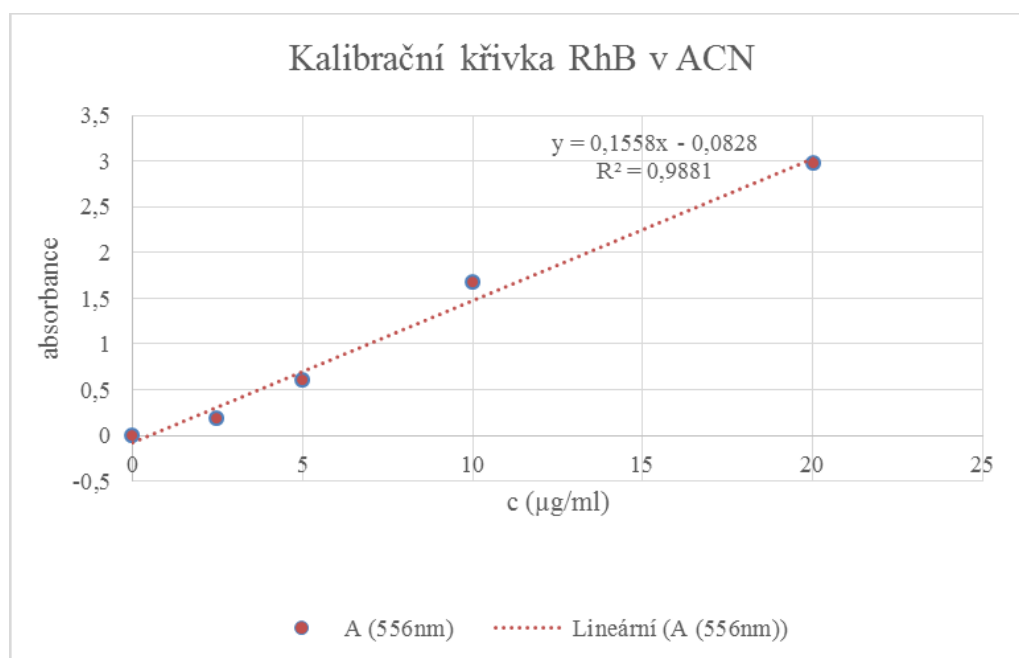
$$RY(\%) = \frac{m(\text{NANOČÁSTICE po vysušení}) - m(\text{RHODAMIN B experimentálně})}{m(\text{POLYMER navážka})} * 100$$

2.3.6 Kvantifikace množství Rhodaminu B

Do měrné kyvety byl vložen vzniklý roztok ze sedimentu nanočástic v acetonitrilu a byla měřena absorbance na spektrofotometru při absorpčním maximu Rhodaminu B 556 nm. Ze získané absorbance byla pomocí rovnice kalibrační křivky vypočítána koncentrace enkapsulovaného Rhodaminu B.

$$y = 0,1558x - 0,0828$$

Kde y je naměřená absorbance a x je koncentrace enkapsulovaného Rhodaminu B

Obrázek 4: Kalibrační křivka Rhodaminu B v acetonitrilu

2.4 Gelová chromatografie

Byl proveden experiment, kdy po vzniku nanočástic emulzní ultrazvukovou metodou byla použita gelová chromatografie pro vyčištění suspenze nanočástic k centrifugaci a dalšímu měření. Pro tento experiment byl pro přípravu nanočástic použit polymer A2 a jako surfaktant 1% Pluronic® F127. (popis metody viz kapitola 2.3) Zde se předpokládala velikost nanočástic 55 nm.

2.4.1 Průběh experimentu

Pro přípravu kolony byl použit gel **Sephadex 75** o hmotnosti 2,4 g a 75 ml fosfátového pufru 0,01M. Kolona byla sestavena z vaty a písku u kolíku byrety, dále byl nalitý gel a na vrchu kolony opět písek. Kolona měřila 14 cm.

Po připravení kolony v byretě se několikrát propláchl vodou pro odplavení případných nečistot z použitého písku. Po nalití vzorku nanočástic se po průchodu kolonou zachytávaly jednotlivé frakce po 2 ml do mikrozkušavek, zde se provedlo měření velikosti nanočástic a byly vybrány frakce pro centrifugaci.

Centrifugace byla prováděna při 21380g za stálé teploty 9 °C po dobu 20 minut. Po centrifugaci byl odebrán supernatant a přidán acetonitril a následně byla měřena abasorbance vzniklého roztoku, stejným výše popsaným způsobem (viz. 2.3.6)

2.5 Spontánní emulgace (SEDS)

Další zkoušenou metodou přípravy nanočástic byla metoda spontánní emulgace. Kde byla používána dvě rozpouštědla s odlišnou hydrofilitou. Rozpouštědla byla použita k rozpuštění polymeru v různých poměrech. Jako druhá fáze emulze byl použit vodný roztok PVA nebo Pluronicu F 127 v různých koncentracích. Jako polymer byl použit PLGA 5/5 a enkapsulován byl Rhodamin B. U všech částic byla zjišťována velikost, PDI a zeta potenciál a dále parametry EE, DL, RY.

2.5.1 Příprava vnější fáze

Jako vnější vodná fáze byl používán roztok Pluronic® F127 v koncentraci 0,1 % a 1 %. Dále byl používán roztok PVA v koncentracích 1 %, 2 % a 5 %. Vždy bylo použito 10 ml těchto

přidána obě rozpouštědla podle stejného schématu jako v experimentech bez Rhodaminu B.

2.5.5 Měření parametrů částic

Po odpaření rozpouštědla byl připraven vzorek pro měření velikosti a zeta potenciálu částic. Vzorek se připravoval ze 100 μ l vzniklé suspenze a 4 ml vody. Tento vzorek byl měřen na Zetasizeru ZS 90.

2.5.6 Výpočet parametrů EE, RY, DL

Po měření parametrů byly vzniklé částice centrifugovány a následně byla zjišťována absorbance roztoku polymeru s Rhodaminem B v acetonitrilu, pro zjištění enkapsulační aktivity.

Suspenze nanočástic byla rozdělena po 4 x 2 ml do mikrozkušavek. Centrifugace byla prováděna po dobu 3 x 15 minut na 7200g/10000 RPM, vždy mezi jednotlivými cykly byl odebrán supernatant a byly přidány 2 ml vody k rozdispergování sedimentu. Po třetím cyklu byl odebrán supernatant a přidán 1 ml acetonitrilu k rozpuštění polymeru. Následně byla u vzorku měřena absorbance při 556 nm proti acetonitrilu a vypočítána koncentrace Rhodaminu B ve vzorku z kalibrační křivky. (viz obr. 17) Podle uvedené rovnice, kde y je absorbance a x koncentrace absorbovaného Rhodaminu B.

$$y = 0,1558x - 0,0828$$

Po měření byl vzorek vysušen v sušárně na 60 °C a lahvička zvážena pro zjištění hmotnosti využitého polymeru. Ze získaných hodnot byly podle následujících vzorců vypočítány parametry EE, DL, RY.

EE (encapsulation effectivity) jaké množství Rhodaminu B bylo enkapsulováno ve vzniklých částicích.

$$EE(\%) = \frac{m(RhB \text{ experimentální})}{m(RhB \text{ navážka})} * 100$$

DL (drug loading) jaké procento částice zaujímal navázaný Rhodamin B.

$$DL(\%) = \frac{m(\text{RhB experimentálně})}{m(\text{po vysušení vzorku POLYMER + RHODAMIN B})} * 100$$

RY (recovery yield) kolik bylo využito polymeru na vznik nanočástic.

$$RY(\%) = \frac{m(\text{NANOČÁSTICE po vysušení}) - m(\text{RHODAMIN B experimentálně})}{m(\text{POLYMER navážka})} * 100$$

2.6 Princip měření nanočástic

V této kapitole jsou popsány principy měření velikosti a zeta potenciálu na přístroji Zetasizer ZS90, používaného při měření částic v této práci.

2.6.1 Měření velikosti nanočástic

Pro měření velikosti částic se využívá proces DLS = Dynamic Light Scattering tzv. dynamický rozptyl světla. Kdy se vzorek osvítl zdrojem světla, které se na částicích odráží a následně se měří intenzita rozptýleného světla. Významný je Brownův pohyb, který každá částice vykonává, zde se vychází z toho, že malé částice se pohybují rychleji než částice větší. Toto popisuje Stokes – Einsteinova rovnice.³⁸

Pokud by se částice nepohybovali, detektor by po rozptýlení světla vzorkem zaznamenal světlá a tmavá místa, podle toho kde se setká rozptýlené světlo s detektorem, tam vznikne světlé místo, a kde žádné světlo nebude, vznikne temná skvrna. Částice se ale ve vzorku pohybují Brownovým pohybem, zde je sledována změna intenzity tmavých a světlých skvrn na detektoru v závislosti na rychlosti pohybu částic, což vychází ze Stokes – Einsteinovy rovnice. Při měření velkých částic intenzita kolísá pomalu, naopak u malých částic intenzita kolísá rychleji. V přístroji se používá k tomuto měření tzv. digitální korelátor, který měří podobnost dvou signálů v čase, z těchto výsledků vzniká korelační funkce, z které se vypočítá velikostní distribuce částic.³⁸

Přístroj je sestaven z několika komponent, zobrazených na obrázku 18. První je laser (1), který slouží jako zdroj světla, které prochází vzorkem umístěným v cele (2). Světlo je ve vzorku odraženo do všech směrů, detektory (3) jsou v závislosti na typu používaného přístroje umístěné pod úhly 90 ° a 175 °. Detektor měří intenzitu odraženého světla, důležitá je intenzita odraženého světla. Pokud je příliš velká, detektor je přetížen a měření není správné.

V tabulkách 12 a 13 jsou zaznamenány hodnoty zeta potenciálu nanočástic připravených při použití kombinace rozpouštědel EtOH:AC. V tabulce 12 jsou popsány nanočástice bez navázaného Rhodaminu B, zde se hodnoty zeta potenciálu pohybují od -14,3 do -6,97 mV. V tabulce 13 jsou popsány nanočástice s navázaným Rhodaminem B, zde jsou hodnoty zeta potenciálu od -18,9 do -10,0 mV. Graf 34 popisuje vliv přítomnosti Rhodaminu B na zeta potenciál nanočástic. Zde je patrné, že zeta potenciál se přítomností Rhodaminu B snižuje. V grafu můžeme dále vidět, že se zvyšující se koncentrací surfaktantu se zvyšuje i hodnota zeta potenciálu.

3.3 Enkapsulační efektivita

Při přípravě vzorků byl používán Rhodamin B pro zjištění enkapsulační aktivity částic. Na analytických váhách bylo naváženo 0,25 mg Rhodaminu B. K tomuto množství byl vždy přidán 1 ml zásobního roztoku polymeru v organickém rozpouštědle. Pro zjištění enkapsulační aktivity částic byla vzniklá suspenze centrifugována.

Suspenze nanočástic byla rozdělena na 4x 2 ml do mikrozkušavek. Centrifugace byla prováděna po dobu 3x 15 minut **na 7200g/10000 RPM**, vždy mezi jednotlivými cykly byl odebrán z každé mikrozkušavky supernatant a byly přidány 2 ml vody k rozdispergování sedimentu. Po třetím cyklu byl odebrán supernatant a přidán 1 ml acetonitrilu k rozpuštění polymeru. Všechny části vzorku z 8 mikrozkušavek byly spojeny a následně byla u vzorku měřena absorbance při vlnové délce 556 nm proti acetonitrilu jako slepému vzorku.

Enkapsulační efektivita byla zjišťována centrifugací získaných částic a následným měřením absorbance roztoku zcentrifugovaného polymeru s Rhodaminem B v acetonitrilu. Z naměřené absorbance podle kalibrační křivky byla získána koncentrace Rhodaminu B (viz obr.17 a vzorec v kapitole 2.3.6) a spočítána enkapsulační efektivita v procentech.